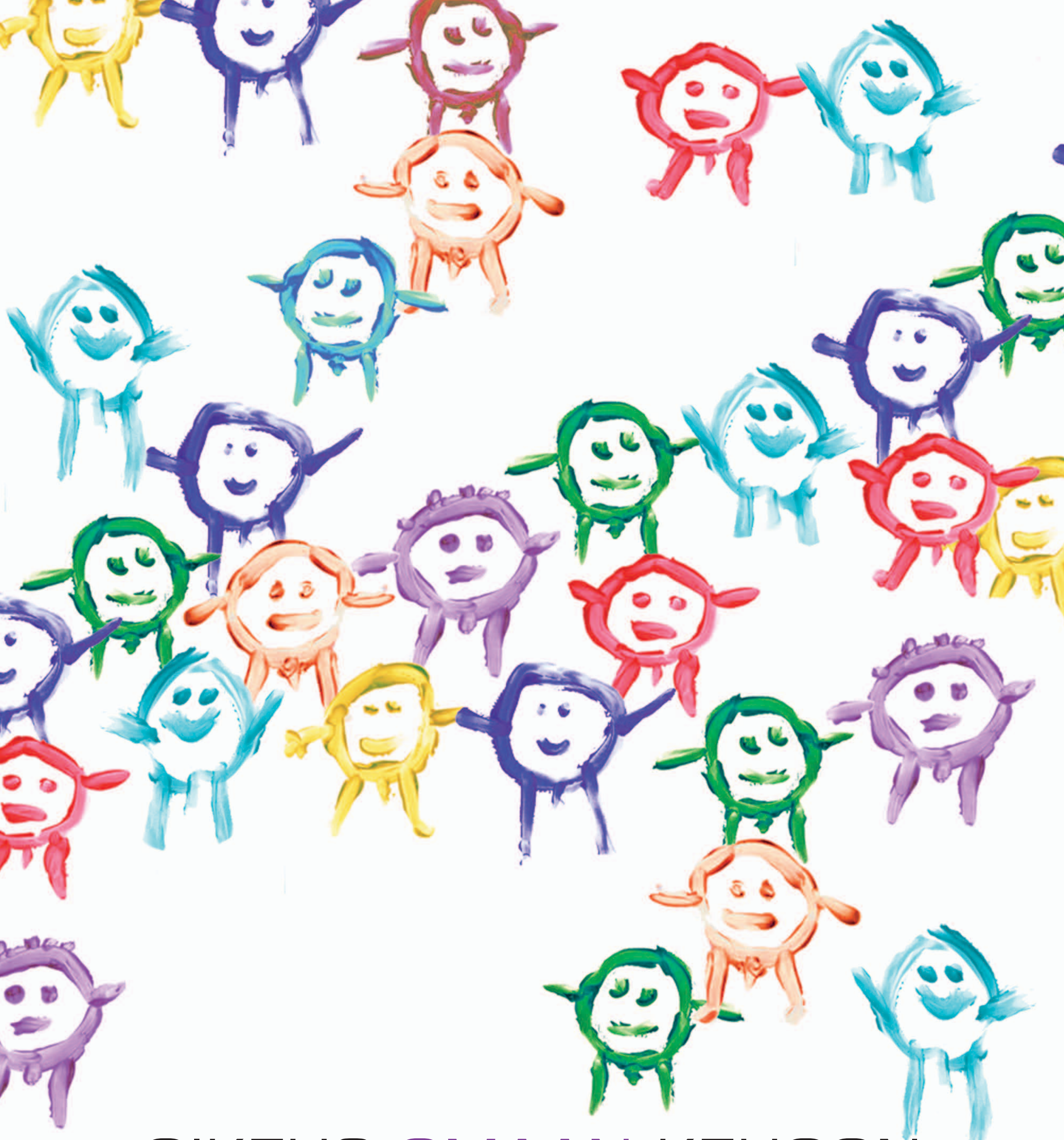

OIKEUS OMAAN KEHOON

Puheenvuoroja poikien sukupuolielinten silpomisesta

EHJÄ-hanke

Graafinen suunnittelu ja taitto Miia Törmänen
Kansikuva Sexpo-säätiö
Kuva aukeamalla 22-23 James Loewen, muut kuvat iStock
Painopaikka MEB – Mister Easy Business
Helsinki 2014

Sisällys

4 **Esipuhe**
Jussi Nissinen

LAPSEN OIKEUDET JA ETIIKKA

7 **Keskeneräiset ihmisoikeudet**
Heikki Sariola

10 **Esinahkaetiikkaa**
Tommi Paalanen

14 **Äidin kertomus**
Anonyymi kirjoittaja

HOIDOLLINEN NÄKÖKULMA

17 **Lääkäri ympärileikkauksia vastaan**
George C. Denniston

18 **Tukea ja terapiaa**
Karoliina Vuohtoniemi ja Tiina Vilponen

20 **Ympärileikatun miehen kertomus**
Anonyymi kirjoittaja

JÄRJESTÖTOIMINNAN NÄKÖKULMA

22 **Suljettujen ovien takaa**
Marilyn Milos

26 **NORM-UK – vertaistukea ja tietoa ympärileikatuille miehille**
David Smith

30 **Lisää luettavaa**

Esipuhe

Jokaisella on oikeus seksuaaliseen itsemääräämiseen, loukkaamattomuuteen ja ruumiilliseen turvallisuuteen.

Poikien rituaalinen ympärileikkaus on hämmentävä häpeätahra länsimaisessa ihmisoikeusajattelussa. Oikeusperusteinen eettinen ajattelu on lyönyt viimeisen vuosisadan aikana läpi miltei kaikilla eri elämänalueilla. Se on ollut vahva perusta keskusteluille sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, erilaisten ihmisten yhdenvertaisuudesta sekä sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Oikeusajattelun turvin on lähdetty koviin kulttuurisiin taistoihin erilaisten haitallisten traditioiden kitkemisessä vailla pelkoa siitä, että oikeuksien ajaminen katsottaisiin kulttuuri-imperialismiksi tai joksikin muuksi sorron muodoksi.

Poikien pippelit ovat päässeet lipsahtamaan lapsen oikeuksien turvaverkosta. Traditiot ovat tämän ilmiön kohdalla sokaisseet yhteiskunnan silmät vääryydeltä. Osatekijänä on varmasti myös sukupuolittunut ajattelu, jonka mukaan poikien ja miesten pitää kestää kaikenlaista. Silpomisen kestävästä pikkupojasta kasvaa vahva mies? Vaikka tällainen sukupuolittunut epäoikeudenmukaisuus nähdään kaikilla elämänalueilla menneen ajan ajatteluna, ympärileikkauskeskusteluun se on jäänyt pitämään kiinni kynsin, hampain ja skalpellein viimeisestä taantumuksellisuuden linnakkeesta.

Sexpo on nähnyt rituaaliset ympärileikkaukset ongelmana koko elinaikansa ajan 60-luvulta saakka. Asiaa on pidetty pitkään esillä seksologian, ihmisoikeuksien ja lääketieteen verkostoissa, mutta laajempaan keskusteluun se on noussut vasta 2000-luvulla seksuaalioikeuskeskustelun myötä. Maailman seksuaaliterveysjärjestön seksuaalioikeuksien mukaan rituaaliset ympärileikkaukset ovat itsestäänselvästi väärin, sillä jo ensimmäiset oikeudet määrittelevät jokaista ihmistä koskevan suojan väkivaltaa ja kehon koskemattomuuden loukkaamista vastaan.

Sexpo-säätiön EHJÄ-hanke on toiminut vuosina 2011–2014 ympärileikkauksien ehkäisemiseksi valistuksen ja tiedottamisen keinoin. Hankkeen painopisteinä ovat olleet lasten oikeuksien ja ihmisoikeuksien

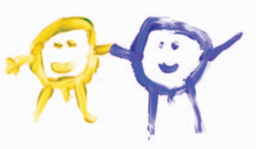

edistäminen sekä rituaalisten ympärileikkausten riskeistä, haitoista ja eettisistä ongelmista kertominen. Hankkeen alkuvaiheessa toiminta käynnistettiin tiedottamisella ja materiaalin tuottamisella, myöhemmin hankkeen toimintapainotukset muuttuivat rohkeammiksi sen saaman hyvän vastaanoton vuoksi.

EHJÄ-hanke on ollut vahvasti vaikuttamassa vuoden 2013 julkiseen keskusteluun, jossa pohjoismaiset lapsiasiavaltuutetut ja seksuaaliterveyden asiantuntijajärjestöt ovat arvostelleet vahvasti ympärileikkauksien sallimista. Myös Euroopan neuvosto on ottanut kantaa siihen, että ympärileikkauksien ehkäisemiseksi ei tehdä jäsenmaissa paljoakaan. Toiminta on jäänyt järjestöjen harteille.

Sexpo on ollut pitkään rituaalisia ympärileikkauksia vastaan. EHJÄ-hankkeen tuoman osaamisen, tieteellisen tiedon sekä kansainvälisen kokemuksen nojalla näkemystä on myös tarkennettu. Ympärileikkaukset ovat osoittautuneet lähes täysin tarpeettomiksi myös lääketieteessä, jolloin niiden entiset perustelut ovat pitkälti huvenneet. Ympärileikkauksia ei kuitenkaan voi kieltää kokonaan, sillä seksuaalisen itsemääräämisen nojalla aikuiset miehet voivat valita teettää sellaisen. Tästä syystä ympärileikkauksille pitäisi säätää 18-vuoden ikäraja, jolla suojattaisiin lapsen oikeutta sukupuolielinten koskemattomuuteen ja vahvistettaisiin samalla täysivaltaisen aikuisen oikeus omaan kehoonsa.

Sexpo-säätiön puolesta haluamme kiittää Eeva Matsuukea hankkeen menestyksellisestä koordinoinnista ja sinnikkäästä työstä hankkeen tavoitteiden eteen. Kiitämme myös hankkeen taustalla vaikuttanutta ohjausryhmää sen tarjoamasta tuesta ja asiantuntemuksesta.

Jussi Nissinen
Sexpo-säätiön hallituksen puheenjohtaja

Keskeneräiset ihmisoikeudet

Heikki Sariola
Kirjoittaja on Lastensuojelun Keskusliiton erityisasiantuntija

Ympärileikkauksesta kirjoittava kohtaa väistämättä motivaatio-ongelman. Miksi pitää toistaa itsestään selvää asiaa? Perustuslakimme, lastensuojelulaki ja rikoslaki pyrkivät kaikki turvaamaan yksilön koskemattomuuden.

Lasten suojan säilyttämiseen tähtäävät monien järjestöjen ei-lääketieteellisiä ympärileikkauksia vastustavat kannanotot ja nyt viimeksi syyskuun 2013 lopussa annettu Pohjoismaisten lapsiasiavaltuutettujen tuore kannanotto lasten ympärileikkausten siirtämisestä ikään, jolloin pojat ovat riittävän vanhoja itse päättämään haluavatko leikkauksen. Luonnollinen raja olisi kaiketi täysi-ikäisyys. Nuoren tulisi olla riittävän kypsä, jotta hän kykenisi tekemään itsenäisen ratkaisun.

Pohjoismaisten lapsiasiavaltuutettujen kannanotossa todetaan:

> *”Poikien ympärileikkaus on peruuttamaton ja kivulias toimenpide, joka voi aiheuttaa myös vakavia komplikaatioita. Tästä syystä suostumukseen kykenemättömälle henkilölle ei-lääketieteellisistä syistä tehtävä ympärileikkaus loukkaa perustavanlaatuisia lääkintäeettisiä periaatteita.”*

Kannanotossa viitataan Lapsen oikeuksien sopimukseen, jossa lasten terveydelle haitalliset perinnäistavat halutaan lopettaa.

Kaikesta edellä mainitusta huolimatta poikien ympärileikkausten lopettaminen tuntuu etenevän takkuisesti ja siihen puuttumista vältellään. Sosiaali- ja terveysministeriö ei tee valistustyötä poikien ympärileikkausten lopettamiseksi. Aikanaan (2004) STM jopa yritti saada aikaan lain, jolla leikkaukset olisi laillistettu.

Ympärileikkausrituaalia ei tehdä pojille sen vuoksi, että se olisi harmiton pikkuoperaatio, vaan se tehdään uskonnolliseen tai kansalliseen ryhmään sitoutumisen merkiksi. Näin kirjoittaa merkittävä juutalainen filosofi ja lääkäri Moses Maimonides (1135−1204) ympärileikkauksesta ja sen merkityksestä.

> *”Itse asiassa tätä käskyä ei ole annettu silmällä pitäen synnynnäisen vajavuuden korjaamista, vaan silmällä pitäen moraalisen vajavaisuuden korjaaminen. Tuolle elimelle aiheutettu ruumiillinen kipu on ympärileikkauksen todellinen tarkoitus.*

> Jos kehityksen halutaan menevän eteenpäin, jonkun on oltava ensimmäinen.

Mitkään yksilön suojaamiseksi välttämättömät toiminnot eivät vaurioidu sen vuoksi, myöskään lisääntyminen ei käy mahdottomaksi, mutta kiihkeä aistillisuus ja himo joka ylittää sen mikä on tarpeen, vähenevät.

Se tosiasia, että ympärileikkaus heikentää kykyä seksuaaliseen kiihottumiseen ja joskus ehkä vähentää nautintoa on epäilemätöntä. Sillä jos syntymässä tuo elin on saatu vuotamaan verta ja siltä on poistettu sen peite, täytyy sen epäilemättä heikentyä." [1]

"Mieshän ei teetä leikkausta itselleen tai pojalleen muuta kuin aidon uskon seurauksena. Sillä se ei ole niin kuin viilto jalkaan tai polttomerkki käsivarteen, vaan se on erittäin ankara toimenpide." [2]

Ympärileikkausten haitallisuus seksuaalisuudelle on tunnettu siis ainakin lähemmäs tuhat vuotta. Tästä asiasta ovat muinoin elänyt juutalainen lääkäri Maimonides ja nykyinen lääketieteellinen asiantuntemus yhtä mieltä.

Ympärileikkauksia puolustamaan käytetään vuodesta toiseen samoja puolivillaisia argumentteja: missään muuallakaan ei ole kielletty ympärileikkauksia, ympärileikkaukset ehkäisevät partnerin aivosyöpää tai hiviä, ympärileikkaukset helpottavat hygieniaa ja niin edelleen.

Jos kehityksen halutaan menevän eteenpäin, jonkun on oltava ensimmäinen. Kuritusväkivaltaakaan ei ollut kielletty missään, ennen kuin Ruotsi kielsi sen 1979. Sen jälkeen se on kielletty kymmenissä maissa ja Euroopan neuvosto haluaa sen kielletyksi kaikissa jäsenmaissaan. Puheet pikkulasten ympärileikkausten sallimisesta hivin tai aivosyövän torjumisella ovat niin tolkuttomia, että ihmetyttää, että niitä ylipäätään kehdataan toistella.

"Taaksepäin!" sanoi mummo lumessa

Ongelma kiteytyy Suomessa korkeimman oikeuden vuoden 2008 onnettomaan päätökseen, jossa ympärileikkaukset de facto hyväksyttiin. Rikosoikeus-kirjassa päätöksestä todetaan:

> *"Huomionarvoista kuitenkin on, että KKO on varsin niukalla rikosoikeudellisella argumentoinnilla päätynyt vastuusta vapauttamiseen ilman lain selvää tukea." (Lappi-Seppälä & al. 2009, 510).*

Lienee niin, että huoli KKO:n uskottavuuden horjumisesta vaivaa myös korkeimman oikeuden presidentti Pauliine

1 Maimonides, Moses: *The Guide of the Perplexed, Vol. 1.* The University of Chicago Press, 1963. Translated by Shlomo Pines. Heikki Sariolan oma käännös.

2 Sama kuin edellä.

Koskeloa, joka vaatii Suomeen lakia ympärileikkauksista, koska oikeus joutuu hänen mukaansa tekemään poliitikoille kuuluvia päätöksiä. Lieneekö ennen tapahtunut, että oikeusistuimen edustaja olisi vaatinut lakeja muutettavaksi vastaamaan oikeuden tekemiä päätöksiä.

Myös oikeusministeri Anna-Maja Henriksson on vaatinut Suomeen lakia, joka mahdollistaisi ympärileikkaukset. Tällainen vaatimus tarkoittaa sitä, että poikalapsille perustuslaissa taattu ruumiillisen koskemattomuuden suoja tahallisesti poistettaisiin.

Ihmisoikeudet tässä ja nyt

Nelson Mandelan kuoleman yhteydessä on nähty, että ihmisoikeuksista ja niiden puolustajista puhutaan mieluusti ja tunnustusta antaen silloin kun ihmisoikeuksien puolustus on tapahtunut jossain kaukana ja jonakin toisena aikana. On niin ristiriidatonta tukea muualla jo toteutuneita ihmisoikeuksia. Tällainen koetaan ylevähenkisenä.

Keskeneräiset ihmisoikeudet kotipuolessa sen sijaan ovat riesa, joka aiheuttaa ristiriitoja. Pitäisi itse puolustaa ihmisoikeuksia. Sellainen on vaivalloista.

Eiköhän juuri nyt olisi oikea hetki poikalasten ympärileikkausta syvällisesti pohdiskelevalle ihmisoikeusseminaarille. Sen voisivat järjestää yhdessä korkein oikeus, sosiaali- ja terveysministeriö ja oikeusministeriö. Seminaarin otsikko voisi olla esimerkiksi: Kuuluvatko ihmisoikeudet todella myös pojille?

Esinahkaetiikkaa

Tommi Paalanen
Kirjoittaja on Sexpo-säätiön toiminnanjohtaja

Poikien ympärileikkausta pidetään usein vaikeana keskustelunaiheena. Vaikeuksien lähteinä ovat tavallisesti epäselvyydet lain tulkinnassa, tiedon puute sekä hienotunteisuus eri uskontoja ja kulttuureja kohtaan. Keskustelussa tavallinen esille nouseva vaikeus on lapsen ruumiillisen koskemattomuuden ja vanhempien uskonnonvapauden välinen ongelma. Ilman eettistä osaamista vaikeuksiin voi jäädä jumiin ja valitettavan usein niiden taakse piiloudutaan, kun halutaan vältellä aiheen käsittelemistä ylipäätään.

Ongelmien ratkaisemiseksi on kuitenkin olemassa tehokkaita välineitä; ympärileikkaus on varsin helppo kysymys filosofisen etiikan näkökulmasta. Kun aihetta tarkastellaan perustavanlaatuisten intressien ja toiminnan oikeuttamisen näkökulmista, epäselvyydet alkavat kirkastua. Kehollinen koskemattomuus on yksi keskeisimmistä vaateistamme kanssaihmisiämme kohtaan. Missään etiikan traditiossa ei hyväksytä pysyviä vammoja tuottavaa lapsen kehoon kajoamista ilman vahvoja oikeuttavia perusteita. Sellaisia ovat lähinnä välttämättömät lääketieteelliset syyt tai itsesuojelu äärimmäisessä tilanteessa. Kulttuuriset, uskonnolliset tai vanhemmuuteen liittyvät syyt jäävät hyvin kauaksi tällaisista erikoistilanteista.

Yksi nykyajan vaikutusvaltaisimmista etiikan traditioista on eettinen liberalismi. Se on ihmisoikeuksien, kansalaisvapauksien ja perustuslaillisen demokratian taustalla vaikuttava teoreettinen tukiranka. Eettisen liberalismin olennaisimpiin periaatteisiin kuuluvat vahingoittamisen kielto sekä suostumus toiseen ihmiseen kohdistuvan toiminnan oikeuttamisperusteena. Kummallakin periaatteella suojataan yksilön keskeisimpiä intressejä: vapautta ja koskemattomuutta.

Vahingoittamisen kielto on eettinen periaate, joka löytyy eri muodoissa miltei kaikista filosofisen etiikan traditioista. Sama idea voidaan esittää esimerkiksi 1) oikeutena elämään, turvallisuuteen ja/tai koskemattomuuteen, 2) velvollisuutena kunnioittaa toista ihmistä subjektina, tai 3) hyvän tekemisen ja hoivan vaatimuksina. Vaikka erilaisten traditioiden katsantokannat välillä eroavatkin toisistaan, ei ole yhtäkään etiikan järjestelmää, jossa puolustuskyvyttömän henkilön silpomista pidettäisiin hyväksyttävänä.

Vahingoittaminen määritellään liberaalissa traditiossa yksilön intressien oikeudettomaksi loukkaamiseksi. Ruumiillinen loukkaamattomuus ja eheys ovat intresseistä keskeisimpiä. Jos niiden kunnioittamisesta

tingittäisiin, kukaan ei olisi turvassa toisten ihmisten tekemältä fyysiseltä väkivallalta. Myös pienellä lapsella on samat intressit kuin aikuisella, kun puhutaan ruumiillisesta eheydestä. Lapsi tuntee kipua ja kavahtaa keholleen vahingollisia asioita siinä missä aikuinenkin. Intressien olemassaolo ei edellytä sitä, että niistä pitäisi kyetä keskustelemaan.

Vahingoittamisen kieltoa ei voida kiertää tekemällä ympärileikkaus lääketieteellisesti asianmukaisesti ja kivunlievitystä käyttäen. Vaikka kipua ei tuotettaisikaan, loukataan kudoksen poistolla elävän olennon intressiä kokonaiseen kehoon. Lääketieteelliset menetelmät tai puudutus eivät voi oikeuttaa perustavanlaatuista ja pysyvää koskemattomuuden loukkausta. Jos voisivat, olisi hyväksyttävää leikata esimerkiksi naapurilta korvanlehti tai pikkusormi pois vasten tämän tahtoa, mikäli toimitus vain olisi hoidettu asiallisin lääketieteellisin menetelmin. Tällainen johtopäätös on tietenkin absurdi, mikä osoittaa menetelmien tai kivunlievityksen olevan merkityksettömiä ympärileikkausten eettisessä arvioinnissa.

Etiikalta vaaditaan yleispätevyyttä. Tämä tarkoittaa sitä, että eettiset periaatteet ovat samoja kaikille ja niitä sovelletaan kaikenlaisissa tilanteissa. Vahingoittamisen kielto koskee siis yhtälailla aikuista ihmistä, naapurin lasta ja omaa lasta. Vanhemmuus ja vanhempien arvot, kulttuuri tai uskonto eivät muodosta poikkeusta kieltoon. Vaikka lapsi on riippuvainen vanhemmistaan tai huoltajistaan, ei vanhempien päätäntävalta ulotu lapsen perustaviin intresseihin. Vanhempi ei saa loukata lapsen oikeuksia elämään, koskemattomuuteen ja hyvinvointiin, vaikka hänen kulttuurinsa tai uskontonsa vaatisikin esimerkiksi jalkaterien sitomista, korvien poisleikkaamista tai sukupuolielinten silpomista.

Joskus kuulee väitettävän, että mikään eettinen traditio tai lapsen oikeuksien julistus ei kiellä nimenomaan ympärileikkausta. Tämä on totta, sillä yleispätevyyteen tähtäävä eettinen argumentaatio ei tee seikkaperäisiä kiellettyjen asioiden luetteloja, vaan toimii yleisten periaatteiden tasolla. Vahingoittamisen kielto on yleisen tason periaate, josta sovelletaan yksityiskohtaiset toimintaohjeet eri tilanteissa. Ympärileikkauksen kohdalla soveltaminen on helppoa: puolustuskyvyttömän lapsen kehon osan leikkaaminen irti on selkeä loukkaus hänen perustavia, jopa elintärkeitä intressejään kohtaan.

” Vanhempi ei saa loukata lapsen oikeuksia elämään, koskemattomuuteen ja hyvinvointiin, vaikka hänen kulttuurinsa tai uskontonsa vaatisikin esimerkiksi jalkaterien sitomista, korvien poisleikkaamista tai sukupuolielinten silpomista.

Vanhempien oikeudet uskontoon, kulttuuriin ja elämäntapaan eivät voi kumota lapsen perustavia intressejä, sillä oikeudet ovat aina henkilökohtaisia. Esimerkiksi isän oikeus uskontoon ja itsemääräämiseen sisältää oikeuden ympärileikkaukseen vain hänen itsensä kohdalla. Vanhemman oikeus uskontoon ei ulotu lapseen mitenkään. Lapsella on omat henkilökohtaiset oikeutensa, jotka suojaavat hänen kehoaan ja uskontoaan – siinäkin tapauksessa, tai juuri siinä tapauksessa, että hän päättää toimia eri tavalla kuin vanhempansa.

Lapselle tehtävän ympärileikkauksen vääryydessä ei ole kyse siitä, että itse toimenpide olisi väärin kaikissa tilanteissa.

Koskemattomuuden loukkaaminen on väärin vain silloin, kun se tapahtuu oikeudetta. Täysivaltaiset yksilöt voivat itse neuvotella oman koskemattomuutensa rajoista. Toisin sanoen, aikuiset ihmiset saavat itse päättää, mitä he haluavat keholleen tehdä tai tehtävän. Aikuisen valitsema itsensä ympärileikkauttaminen on eettisesti täysin hyväksyttävää, sillä täysivaltaisen yksilön antama suostumus on vahva oikeuttamisperuste toiminnalle, vaikka se olisikin toimijalle itselleen vahingollista.

On selvää, että pieni lapsi ei voi antaa suostumustaan esinahkansa irti leikkaamiseen. Vauvaikäisillä lapsilla ei ole edes peruskykyjä suostumuksen ilmaisemiseen. Vaikka lapsi osaisi puhua ja ymmärtäisi jotakin ympärileikkauksesta, ei hänen suostumustaan voi pitää pätevänä, sillä hänellä ei voi olla riittävää tietoa esinahan merkityksestä ja toiminnasta aikuisiällä esimerkiksi seksuaalisuuden näkökulmasta. Varhaisteini-ikäisellä tällaista tietoa saattaa jo olla. Silloin arvioinnin kohteeksi tulevat ennemmin sosiaalisen vallankäytön ja paineen kysymykset kuin suostumuksen muodolliset ehdot.

Jos pojan ympärileikkaamista pidetään tärkeänä uskonnollisista tai kulttuurisista syistä, on mahdollista, että teini-ikäisen pojan päätöksentekoon kohdistuu huomattavaa manipulaatiota tai jopa painostusta vanhempien, muun perheen tai suvun suunnilta. Tällaisissa tilanteissa nuoren antaman suostumuksen pätevyys jää vähintään kyseenalaiseksi. Koska esinahan poistaminen on peruuttamaton toimenpide, johon sisältyy selviä haittoja ja riskejä, on perusteltua arvioida nuoren suostumusta tai omaa päätöstä korotetuin kriteerein. Ympärileikkausta ei tulisi suorittaa, mikäli ei ole täyttä varmuutta siitä, että päätös on riippumattomasti ja riittävin tiedoin tehty. Tästä syystä on perusteltua esittää ympärileikkauksille 18 vuoden ikärajaa riippumatta henkilön sukupuolesta.

Suostumuksen lisäksi lääketieteen etiikka tarjoaa joitakin muita oikeuttamisperusteita lapselle tehtävälle genitaalikirurgialle. Selkeyden vuoksi tällaisia toimenpiteitä ei pitäisi kutsua ympärileikkauksiksi, vaikka käytännössä kyse voikin olla samankaltaisesta teosta. Esinahan leikkauksen tai poiston voi oikeuttaa lääkärin tekemä arvio siitä, että leikkaus on välttämätön jonkin akuutin sairauden hoitamiseksi. Potilaan oikeuksia koskevat sopimukset tekevät selväksi, että kudoksen poisto on sallittua vain välittömän terveydellisen uhan torjumiseksi, ellei toimenpiteeseen ole potilaan suostumusta. Nykyisin suurin osa sellaisista tilanteista, joissa ennen harkittiin genitaalikirurgiaa, kuten tiukka esinahka, voidaan hoitaa leikkaamatta.

Lapselle tehtävä ympärileikkaus on siis oikeutettavissa ainoastaan painavilla lääketieteellisillä syillä. Ilman tällaisia syitä tehtävät leikkaukset ovat selkeästi väärin ja niitä pitäisi kutsua hämäävien termien sijaan silpomiseksi tai pahoinpitelyksi. Niiden vääryyden toteamiseksi ei tarvita pitkiä fysiologisia tai seksologisia todisteluja vahingollisuudesta, sillä pelkkä lapsen kehon eheyden loukkaaminen riittää hyvin eettiselle arvioinnille. Lapsen sukupuolielinten silpominen on aina eettisesti tuomittavaa lapsen sukupuolesta riippumatta.

Äidin kertomus

Kirjoittaja haluaa pysyä nimettömänä

Lapseni on saanut kokea mitä kamalimmalla tavalla, kuinka perusoikeudet ja seksuaalioikeudet voidaan alistaa kulttuurin alle.

Pojan synnyttyä hänen nigerialainen, katolinen isänsä alkoi vaatia ympärileikkausta, veristä rituaalia, joka on valitettavan yleinen hänen vanhassa kotimaassaan. Minulle lapsen sukupuolielinten leikkely on aina ollut ihmisoikeusrikkomus, joten painostuksesta huolimatta pysyin kannassani: lapseeni ei saa koskea. Ei, vaikka isä uhkaili, että hänen mukaansa ”kaikki nigerialaisten suomalaisvaimot ovat ymmärtäneet hyväksyä asian.” Hankin isälle tietoa leikkauksen riskeistä ja haitoista, hain apua neuvolasta ja vaadin lapsellemme oikeutta päättää asiasta itse aikuistuttuaan. Kysehän on hänen kehostaan, sukupuolielimistään ja oikeuksistaan!

> ” Minusta on tyrmistyttävää, että 2010-luvulla Suomessa ollaan valmiita puolustamaan ennemmin veristä perinnettä kuin lapsen perusoikeuksia.

Painostus loppui, mutta kyseessä olikin vain tyyntä myrskyn edellä. Toisin kuin terveydenhuollon ammattilaiset olivat minulle vakuuttaneet, Suomesta löytyi lääkäri, joka paitsi leikkaa lapsia rituaalin nimessä, tekee sen varmistamatta huoltajien suostumusta.

Eräänä syysiltana olin kyläilemässä esikoiseni kanssa, kun mieleeni iski paha aavistus siitä, että vauvallani ei olisikaan kaikki hyvin kotona isänsä kanssa. Äidinvaisto osui oikeaan, mutta liian myöhään. Poissa ollessani isä oli kutsunut paikalle rituaalisia ympärileikkauksia suorittavan lääkärin. Seuraavat päivät vietin Lastenklinikalla. Oli riipaisevaa joutua katselemaan täydellisen, kauniin vauvan nyt silvottuja, turvonneita sukupuolielimiä.

Vietyäni asian poliisin käsittelyyn selvisi, että lapseni oli leikattu kotioloissa ilman anestesiaa, laatimatta lain mukaisia potilasasiakirjoja tai edes kuittia käteismaksusta. Lapsen tai hänen isänsä henkilöllisyyttä ei ollut selvitetty. Minun nimeäni ei edes kysytty, suostumuksesta puhumattakaan. Selvittikö lääkäri isälle peruuttamattoman toimenpiteen riskejä tai haittoja? Ei. Potilasturvalakia ei noudatettu, sillä kyse ei ollut lääketieteellisestä toimenpiteestä, vaan rituaalista. Lapseni ei ole ollut potilas, vaan väkivaltarikoksen uhri.

Kuvaus lapseni kokemasta tuskasta oli karmaisevaa luettavaa. Vielä karmeampaa on kuitenkin se, että vaikka sekä lapsen isää että rituaalin suorittanutta, seksuaaliterveyden parissa työskentelevää lääkäriä syytetään törkeästä pahoinpitelystä, ei lapseni tähän päivään mennessä ole saanut oikeutta. Lapselta vietiin osa hänen kehoaan, oikeus kasvaa ehjänä ja oikeus päättää itse omasta kehostaan. Nyt oikeussaleissa käydään irvokasta keskustelua siitä, ettei lapselleni oikeastaan kuuluisikaan oikeutta perustuslain turvaamaan koskemattomuuteen ja tasa-arvoiseen kohteluun. Syy on lapsen sukupuolessa ja etnisessä taustassa. Eikö se ole julminta mahdollista syrjintää?

Perusteita teolle haetaan milloin isän vakaumuksesta, milloin vuosituhansia

vanhoista aavikkokulttuureista, milloin virheellisistä väitteistä, joiden mukaan vauva olisi näin suojassa muun muassa hiv-tartunnalta. Tällaisia perusteita kuunnellessa on vaikea uskoa, että elämme modernissa sivistysvaltiossa. Mitä tapahtui perustuslaille, ihmisoikeuksille ja faktoihin perustuvalle päätöksenteolle? Suomalaisen äidin kulttuuri, päätösvalta ja oikeus suojella lastaan ei paljoa paina. Lapseni oikeus kasvaa kokonaisena oli ainakin käräjäoikeuden mielestä alisteista toisen vanhemman ja lääkärin mielivallalle. Kirjoitushetkellä hovioikeuden tuomiota tapauksesta odotetaan yhä. Se, että lapseni menettää perusoikeutensa uudestaan oikeudenkäynnissä, tuntuu minusta lähes yhtä raastavalta kuin isän ja rituaalin suorittaneen lääkärin alkuperäinen teko.

Olen kirjoittanut lapseni puolesta lukuisia valituksia ja mielipidekirjoituksia, enkä äitinä voi muutakaan kuin jatkaa kampanjaani tätä väkivallan muotoa vastaan. Taistelu on turhauttavaa, sillä aihe on yhä niin tabu, ettei siitä suostuta puhumaan kriittisesti ja tosiseikkoihin perustuen esimerkiksi monikulttuuristen perheiden parissa. Valvira tai oikeusministeriö ei suostu näkemään lasten sukupuolielinten rituaalisessa silpomisessa ongelmaa, sillä onhan kyseessä ikiaikainen perinne, jota harjoitetaan muuallakin. Näin siitä huolimatta, että Euroopassakin lapsia on kuollut sen takia.

Kolme vuotta tapahtuneen jälkeen muut lapset joutuvat yhä saman lääkärin uhreiksi. En voi tuntea muuta kuin halveksuntaa jokaista sellaista vanhempaa kohtaan, joka asettaa rituaalin lapsensa terveyden ja turvallisuuden edelle. Uskon lapseni isän kertomaan siitä, että lukuisia suomalaisia äitejä painostetaan monikulttuurisissa perheissä ummistamaan silmänsä väkivallan edessä. Minusta jokainen, joka vaatii leikkausta tai hyväksyy asian hiljaisuudessa, on pelkuri, joka pettää lapsensa. Eikö edes rakkaus omaa lasta kohtaan anna tarpeeksi rohkeutta sanoa ääneen, että veistä ei kulttuurisiteen vahvistamiseen tarvita?

Voin vain toivoa, ettei lapseni tule kärsimään suuremmista komplikaatioista aikuisena. Haitta on kuitenkin jo nyt ilmeinen. Hän kantaa leimaavaa merkkiä kehossaan koko ikänsä. Hän ei tule koskaan tietämään, millaisen osan seksuaalisuudestaan hän on menettänyt. Lapseni kohtalo surettaa ja raivostuttaa minua. Olen äärimmäisen pettynyt kotimaamme viranomaisten, päättäjien ja tuomioistuinten rohkeuden puutteeseen. Minusta on tyrmistyttävää, että 2010-luvulla Suomessa ollaan valmiita puolustamaan ennemmin veristä perinnettä kuin lapsen perusoikeuksia. Hartain toiveeni on, että tulevaisuudessa myös minun lapseni perusoikeudet tunnustetaan eli kaikki lasten sukupuolielinten rituaalinen leikkaaminen kielletään.

Lääkäri ympärileikkauksia vastaan

George C. Denniston
Kirjoittaja on Doctors Opposing Circumcision -järjestön puheenjohtaja

Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus on toimenpide, johon yhdenkään lääkärin ei tulisi ryhtyä. Valtavan suuri häpeän varjo häviää lääketieteen yltä sillä hetkellä, kun tämä ajatus aikanaan oivalletaan myös Yhdysvalloissa. Aivan liian moni lääkäri maassamme leikkaa lääketieteen nimissä irti normaalin, terveen kehon osan poikalapselta, jolla ei ole minkäänlaista mahdollisuutta antaa suostumustaan toimenpiteen suorittamiselle. Tämä on lapsen perustavien ihmisoikeuksien ja kehollisen koskemattomuuden loukkaus.

Esinahalla on useita tarpeellisia toimintoja. Vastasyntyneellä lapsella se suojaa peniksen kärkeä eli terskaa sekä virtsaputkea haitallisilta bakteereilta. Erektiossa esinahka mahdollistaa peniksen suurentumisen. Se on myös peniksen tuntoherkin osa, jossa on tuhansia Meissnerin keräsiä, joita löytyy myös huulista ja sormenpäistä. Ne ovat herkkiä aistimaan kevyttä kosketusta ja saavat suurelta osin aikaan yhdynnässä koetun mielihyvän kokemuksen.

Vastasyntyneellä jo muutamaa ruokalusikallista vastaavan verimäärän menetys voi johtaa kuolemaan. Mahdollisia ovat myös hengenvaaralliset infektiot, joista ei olisi vaaraa ilman ympärileikkausta ja ympärileikkaushaavaa. Nämä infektiot olisivat toisin sanoen olleet täysin estettävissä. Lääketieteellisessä kirjallisuudessa on lueteltu sivukaupalla erilaisia ympärileikkauksen aiheuttamia komplikaatioita. Pitkän aikavälin haittoja ovat erilaiset seksuaaliset ongelmat ja monenlaiset vauriot, kuten arpeutuminen, ihokiinnikkeet tai virtsaputken suun ahtaumat.

> ” Esinahka kuuluu henkilölle, jonka kehon osa se on. Yhdelläkään lääkärillä ei ole oikeutta poistaa sitä ilman pakottavaa terveydellistä syytä.

Ympärileikatut miehet elävät yleensä voimakkaan kieltämisen tilassa. He eivät kykene ilmaisemaan todellisia tuntojaan omaan leikkaukseensa liittyen, sillä näiden tunteiden kohtaaminen olisi heille henkisesti liian kivuliasta. Aivan kuten orjuus tai naisten kärsimys historian saatossa, on rutiininomainen ympärileikkaus perustava ihmisoikeuskysymys. Rituaali sai alkunsa primitiivisenä aikana ihmiskunnan historiassa, eikä se siedä päivänvaloa sen käsityksen rinnalla, joka meillä nykyisin on ihmisarvosta. Jokaista tämän vääryyden lopettamiseksi työtä tekevää henkilöä voidaan luonnehtia todelliseksi edelläkävijäksi. Tarvitsemme kaiken mahdollisen tuen ympärileikkausten vastaiseen työhön!

Tukea ja terapiaa

Tiina Vilponen ja Karoliina Vuohtoniemi
Kirjoittajat ovat Sexpo-säätiön seksuaaliterapeutteja

Sexpon nettineuvonta on tarjonnut apua seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä jo vuosien ajan. Tällä hetkellä ihmiset lähestyvät Sexpoa noin 500 kysymyksellä vuodessa ja aiheiden kirjo edustaa seksuaalisuutta kaikissa muodoissaan. Valtaosa kysymyksistä tulee nuorilta ja yksi nuorten poikien yleisimmistä kysymyksistä liittyy kireään esinahkaan. Poikia huolestuttaa, mitä tapahtuu ensimmäisessä yhdynnässä; sattuuko se, voiko kireä esinahka jumittua yhdynnässä, onnistuuko eka kerta ollenkaan, mitä tuleva kumppani ajattelee kireästä esinahasta?

Seksuaalisen kasvun alkutaipaleella olevat pojat tarvitsevat helposti lähestyttäviä, konkreettisia ja toimivia ohjeita. He kaipaavat rauhoittelua ja ymmärrystä. Vastauksissamme kehotamme heitä varovaiseen esinahan venyttämiseen, jonka voi yhdistää liukuvoiteen tai hajusteettoman öljyn kera sooloseksiin. Venyttelyä on mahdollista tehdä myös suihkun yhteydessä. Tämä kannustaa poikia tutustumaan kehoonsa ja ottamaan vastuuta sen hyvinvoinnista sekä puhtaudesta. Venyttely helpottaa kireyttä usein jo parissa kuukaudessa ja vaikka kireyttä vielä olisikin, erektiot ja säännöllinen itsetyydytys tulevat venyttämään esinahkaa lisää. Lievä kireys ei yleensä haittaa yhdyntää millään tavalla. Joissakin tapauksissa esinahan kiinnikkeet irtoavat vasta täysi-ikäisyyden kynnyksellä. Tästä syystä on tärkeää, että pojan yksilölliselle kehitykselle annetaan aikaa.

> ” Keskeistä vastaanottotilanteessa onkin kuulluksi tuleminen ja todesta ottaminen. Asiakkaan tunteille ja ajatuksille on annettava tilaa ja lupa.

Huolellisesti ohjeistetuilla venytysharjoituksilla ja muilla esinahan säästävillä menetelmillä voitaisiin välttää valtaosa Suomessa tehtävistä lääketieteellisistä ympärileikkauksista. Yksi esinahan säästävistä hoitokeinoista on reseptin vaativa hormonaalinen voide, joka pehmentää ihoa ja helpottaa siten kireyttä. Ensisijaisena vaihtoehtona kireän esinahan hoidossa ei tulisi olla esinahan poisto, vaan ei-kirurgiset toimet − pyritäänhän kaikkia muitakin leikkauksia välttämään kokeilemalla ensin lempeämpiä hoitokeinoja. Miksi poikien esinahka olisi poikkeus?

Suomessa tehdään vuosittain satoja ympärileikkauksia ilman lääketieteellistä syytä. Ympärileikkaus jättää aina pysyvän jäljen. Kun poika tulee murrosikään ja tutustuu lähemmin omaan kehoonsa sekä aloittaa seksikokeilut, saattaa hänelle tehty ympärileikkaus aiheuttaa hämmennystä ja monenlaisia kysymyksiä. Ympärileikattu penis voi oireilla muun muassa kivuliaina erektioina, terskan epämiellyttävänä hankauksena, tunnottomuutena, hiertävänä leikkausarpena ja orgasmivaikeutena. Pahimmillaan ympärileikkaus vahingoittaa vakavasti psyykkistä hyvinvointia ja tuottaa häpeää, ahdistusta ja itsetunto-ongelmia. Tämä voi johtaa myös fyysisen läheisyyden välttelyyn.

Seksuaalineuvonta- tai terapiavastaanotolle tulevalta mieheltä on hyvä varmistaa seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvien huolien yhteydessä, onko hänet ympärileikattu. Ympärileikkaus voi liittyä niin psyykkisiin, fyysisiin kuin sosiaalisiinkin vaikeuksiin. Ympärileikkauksen haitoista kärsivän asiakkaan kanssa on tarpeen käydä huolella läpi hänen suhdetta omaan kehoonsa. Itsetuntemuksen ja kehonkuvan vahvistaminen ovat keskeisiä tavoitteita työskentelylle. Asiakas saattaa hyvinkin voimakkaasti ilmaista vihaa, katkeruutta ja petetyksi tulemisen kokemustaan. On huomioitava, että moni ympärileikattu mies suree sekä sitä, mitä hän on lopullisesti menettänyt, kuin myös sitä, ettei ole itse saanut päättää omasta kehostaan. Miehet kuvailevat kokemaansa esimerkiksi raiskauksena, silpomisena ja kidutuksena. Edelleen valitettavan usein ympärileikkauksen haitoista kertova mies joutuu kokemaan torjuntaa ja vähättelyä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilta. Keskeistä vastaanottotilanteessa onkin kuulluksi tuleminen ja todesta ottaminen. Asiakkaan tunteille ja ajatuksille on annettava tilaa ja lupa. Jos mies kokee, ettei hänen henkilökohtaista kokemustaan oteta todesta, hän ei välttämättä koskaan enää rohkene ottaa asiaa puheeksi.

Ympärileikatun miehen kertomus

Kirjoittaja haluaa pysyä nimettömänä

Minulta poistettiin esinahka muutaman vuoden ikäisenä. Syynä ei ollut vanhempieni uskonnollinen tai kulttuurinen tausta, vaan lääkärikäynnin yhteydessä todettu esinahan tiukkuus.

Vanhempani olettivat minulle määrätyn leikkauksen olevan välttämätön ja ainoa ratkaisu tilanteeseen. He olivat siinä uskossa, että leikkauksella tehtäisiin hieman tilaa, jotta todetusta ahtaudesta päästäisiin. He eivät tienneet vaihtoehtoisista hoitomuodoista eivätkä osanneet odottaa, että leikkauksessa poistettaisiin esinahka niin totaalisesti, ettei yhtään lääkärin turhaksi mieltämää ihoa jäisi jäljelle. Lopputulos oli vanhemmilleni ja totta kai myös itselleni järkytys. Haavat kuitenkin paranivat ja välitön leikkauksen jälkeinen kipuilu ja arkuus helpottivat ajan myötä. Vanhempani ajattelivat kaiken olevan lopulta hyvin.

Minä opin jo tuolloin häpeämään omaa kehoani, sillä sitä oli leikelty ja siitä puuttui osa. Murrosikäisenä olin hämmentynyt. Se osa minua, jonka luulin tuottavan mielihyvää, oli lähestulkoon tunnoton ja kykeni lähinnä tuntemaan kipua. Ihoa oli poistettu niin paljon, että erektiot tuntuivat epämukavilta ja ilman suojaa oleva terska oli monesti lähes verillä jatkuvasta hankauksesta vaatteita vasten. Aavistelin jo tuolloin vahvasti, että jotain oli pielessä. Näille asioille ei vain ollut vielä sanoja eikä keneltäkään uskaltanut tai voinut kysyä.

Jossain vaiheessa omat aavistukseni ja havaintoni eivät enää jättäneet minua rauhaan, vaan aloin selvittää mistä voisi olla kyse. Asioiden kieltäminen ei enää ollut vaihtoehto. Kun opin hieman sanoittamaan omia kokemuksiani, aloin löytää aiheesta tietoa ja kirjallisuutta. Mitä enemmän opin, sitä enemmän aiempi kieltäminen muuttui ymmärrykseksi ja samalla vihaksi, ahdistukseksi ja epätoivoksi.

Kun ymmärsin lopettaa häpeämästä sitä, mitä minulle oli tehty, lähdin kysymään mielipidettä urologilta. Ensimmäinen heistä, vanhempi mieskirurgi, käski elämään asian kanssa. En tyytynyt vielä tähän mielipiteeseen, vaan halusin kuulla toisenkin näkemyksen. Seuraava tapaamistani lääkäreistä sanoi rehellisesti, ettei valitettavasti voisi auttaa mitenkään. Ajattelin, että tapaisin vielä yhden lääkärin ja selvitin tämän jälkeen minut aikanaan leikanneen lääkärin nimen. En edes odottanut enää saavani apua, mutta toivoin, että voisin saada tarkempaa tietoa omasta leikkauksestani. Samalla voisin selvittää oliko lääkäri lainkaan tietoinen lääketieteen nimissä tehdyn ympärileikkauksen pitkäaikaisvaikutuksista.

Tämä naiskirurgi mitätöi kaiken kertomani ja sanoi, ettei ympärileikkauksella voinut olla minkäänlaista kielteistä vaikutusta miehen seksuaalisuuteen. Hän kertoi esinahan olevan täysin turha ja antoi ymmärtää, että vikaa olisikin syytä lähteä etsimään päästäni. Tuossa tilanteessa tunsin suunnatonta kuvotusta. Tuntui siltä, että olin jo toistamiseen joutunut tuon nyt jo iäkkään naisen hyväksikäyttämäksi. Ensimmäisellä kerralla vietiin esinahka ja nyt, yli kaksikymmentä vuotta myöhemmin, kun halusin kysyä lisätietoa tehdystä toimenpi-

> ” Ympärileikkauksen yhteydessä vammautettiin osa aikanaan mieheksi varttuvan pojan elämää. Tämä on se osa tarinaa, josta lääkärini ei ollut tietoinen.

teestä ja kertoa mitä se omalla kohdallani oli merkinnyt, jouduin ottamaan vastaan pelkkää vähättelyä ja mitätöintiä.

Olen pohjattoman pettynyt siihen, etten saanut päättää omasta kehostani ja kokea miltä miehenä oleminen ehjässä, luonnontilaisessa kehossa tuntuu. Se, mitä tehtiin yli kaksikymmentä vuotta sitten, tulee seuraamaan mukanani aina. Se rajoittaa ja rampauttaa fyysisesti ja seksuaalisesti. Samalla se nakertaa minäkuvaani ja saa minut tuntemaan itseni vialliseksi. Leikkaus muistuttaa minua elämäni jokaisena päivänä siitä, että minulta puuttuu jotakin tärkeää. Syvimmät haavat eivät kai koskaan parane.

Suljettujen ovien takaa

Marilyn Milos
Kirjoittaja on NOCIRC -järjestön perustaja ja toiminnanjohtaja

Vuonna 1979 olin sairaanhoitajaopiskelijana seuraamassa ensimmäistä kertaa pienen pojan ympärileikkausta. Tuona päivänä minulle selvisi, mitä omille rakkaille poikavauvoilleni oli 10, 17 ja 20 vuotta aikaisemmin tehty sairaalassa suljettujen ovien takana. Kauhukseni sain huomata, että lääkäri oli valehdellut minulle – ympärileikkaus ei ollutkaan harmiton toimenpide, vaan tuotti vauvalle suunnatonta tuskaa! Kahden päivän ikäinen vauva huusi taukoamatta viidentoista pitkän minuutin ajan, kun lääkäri amputoi tuon pienen ihmiskehon tuntoherkintä osaa. En voinut pidätellä kyyneleitäni, kun vauva kiljui edessäni kuin henkensä edestä lääkärin rusentaessa, viiltäessä ja turmellessa peruuttamattomasti hänen sukupuolielimiään. Seisoin muiden sairaanhoitajaopiskelijoiden, ohjaajani ja leikkausta suorittavan lääkärin vieressä ja yritin tuloksetta lohduttaa tuota kidutettua pientä vauvaa ja olla itse romahtamatta täysin. Siinä hetkessä lääkäri katsoi itkuisiin silmiini ja totesi, että ”leikkauksen tekemiselle ei ole mitään lääketieteellistä

syytä.” Tuo hetki muutti konkreettisesti elämäni suunnan.

Tutustuin ympärileikkaukseen tarkemmin ja huomasin, että leikkauksia oli tehty nuoruusiän siirtymäriittinä ja uskonnollisena rituaalina jo vuosituhansien ajan. Sain myös tietää, että poikien ympärileikkaus oli päätynyt länsimaissa lääketieteen pariin itsetyydytyksen estämiskeinona 1800-luvun Englannissa ja levinnyt sieltä Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Australiaan ja Uuteen-Seelantiin. Oman kehon koskettelua pidettiin tuolloin haitallisena ja sairauksia aiheuttavana toimintana. Pojat ja tytöt, jotka koskettelivat sukupuolielimiään, joutuivat rangaistuksena ympärileikatuiksi. Siitä lähtien olemme perustelleet vauvan tai lapsen normaalin sukupuolielimen osan amputaatiota milloin milläkin tekosyyllä.

Niin kutsutun moraalisen hygienian vuoksi tehtävistä esinahkojen amputaatioista ei ollut pitkä matka ruumiillisen hygienian nojalla tehtäviin ympärileikkauksiin. Hygienia ja puhtaus olivatkin 1900-luvun

alussa pääasiallisia tekosyitä poikien rutiininomaisille ympärileikkauksille. Vuoteen 1930 mennessä peniksen syövästä oli tullut uusi syy ympärileikata poikia. Tämä on sinänsä mielenkiintoista, sillä peniksen syöpää ei esiinny Pohjoismaissa yhtään enempää kuin USA:ssa, vaikka siellä poikia ei ympärileikata rutiininomaisesti. Koulutus ja valistus ovatkin avainsana syöpien ennaltaehkäisyssä, ei terveen kudoksen amputoiminen kaiken varalta. Peniksen syöpä on lisäksi erittäin harvinainen, vanhoilla miehillä esiintyvä syöpälaji, jonka syntyyn vaikuttavat muun muassa huono hygienia ja tupakointi. Esinahalla sinänsä ei ole mitään tekemistä tämän syövän esiintyvyyden kanssa ja ympärileikatuilla miehillä esiintyvät peniksen syövät ovat nekin yleensä ympärileikkausarven alueella.

> Seisoin muiden sairaanhoitajaopiskelijoiden, ohjaajani ja leikkausta suorittavan lääkärin vieressä ja yritin tuloksetta lohduttaa tuota kidutettua pientä vauvaa ja olla itse romahtamatta täysin.

Seuraavaksi ympärileikkausta perusteltiin kohdunkaulansyövän ehkäisemisellä. Tämä näkemys nojautui virheellisiin tutkimuksiin, jotka hylättiin jo 1950-luvulla – itse asiassa jo samaisena vuonna jona tutkimukset oli julkaistu. Nykyisin on olemassa rokotus HPV-infektiota vastaan, jolla on todettu olevan yhteys kohdunkaulan syöpään. Kehonosan leikkaaminen yhdeltä sukupuolelta toisen suojelemiseksi ei ole ainoastaan vastuutonta, vaan järjenvastaista!

Lastenlääkäri Thomas Wiswell teki aikanaan tutkimusta ympärileikkauksen vaikutuksesta virtsatieinfektioihin ja totesi tulokset harhaanjohtaviksi. Silti nämä tutkimukset saivat, ainakin jonkin aikaa, monet vanhemmat ympärileikkauttamaan poikansa virtsatietulehdusten välttämiseksi. Nykyisin ymmärretään, että tyttöjen virtsatietulehduksia – joita esiintyy paljon enemmän kuin pojilla – hoidetaan antibiooteilla, ei kudosta amputoimalla. Miksi tekisimme poikien kohdalla poikkeuksen?

Viimeisin ja suurin tähänastisista pelottelutaktiikoista, joilla ihmisiä on kannustettu vastasyntyneiden, lapsien ja myös aikuisten miesten ympärileikkauttamiseen, on HIV-infektion uhka. Kuitenkin tilastot kertovat, että länsimaita tarkastellessa USA:ssa tehdään eniten ympärileikkauksia ja silti meillä esiintyy myös eniten HIV-tartuntoja. Tästä voimme hyvin päätellä, että ongelma ei ole esinahassa. Kondomi antaa oikein käytettynä 98 % suojan ja on selvästi kustannustehokkaampi tapa suojautua tartunnoilta – eikä siihen liity ympärileikkauksen aiheuttamaa väistämätöntä kipua, traumaa, riskejä ja seksuaalisen toiminnallisuuden menetystä.

Ympärileikkaus häiritsee vauvan ja äidin välistä yhteyttä, aiheuttaa muutoksia rintaruokintaan ja uni-valverytmiin, sekä vaikeuttaa vauvan kykyä oppia luottamusta. On äidin tehtävä varmistaa, että vastasyntyneen ensimmäinen kehityksellinen tehtävä – luottamuksen luominen – toteutuu ilman häiriöitä. Kun äiti antaa lapsensa sidottavaksi ympärileikkaajan eteen tarpeetonta leikkausta varten, äidin hyvää tarkoittavat aikomukset menettävät merkityksensä. Kuinka tämä poika voisi enää luottaa naispuoliseen ihmiseen?

Kuinka luottamuksen puute vaikuttaa pojan loppuelämään ja yhteiskuntaan, jossa hän elää?

On ollut hienoa nähdä ympärileikattujen miesten rohkeus ottaa oma trauma puheeksi. Naisten on puolustettava miesten oikeutta puhua ja puolustautua, ja meidän on pyydettävä anteeksi, jos emme tienneet tarpeeksi, jotta olisimme voineet suojella omia tai muiden poikia tarpeettomalta amputaatiolta. Kun kiitämme miehiä siitä, että he rohkenevat tulla esiin ja puhua tulevien sukupolvien puolesta, kannustamme heitä käsittelemään omia kokemuksiaan sekä tekemään työtä tämän barbaarisen käytännön lopettamiseksi.

Kun aloitin oman valistustyöni vuonna 1979, 75–85 % poikavauvoista ympärileikattiin rutiininomaisesti Yhdysvalloissa. Nykyhetkeen mennessä luku on laskenut lähelle 50 prosenttia ja yleinen tietoisuus on levinnyt valistuksen myötä. Internetistä on tullut tärkeä työväline muutoksen toteuttamisessa. Internet käynnisti aikanaan muutoksen lapsityövoiman kieltämisessä ja nyt internet edistää lapsen kehollisen koskemattomuuden turvaamista. Tällä hetkellä israelilainen tuomioistuin vaatii toimenpiteestä kieltäytyvää äitiä ympärileikkauttamaan poikansa ja sakottaa äitiä jokaiselta päivältä, ennen kuin leikkaus on suoritettu. Ihmiset ympäri maailman antavat nyt äänensä kuulua, jotta äidillä olisi oikeus suojella lastaan niiltä, jotka ovat valmiita antamaan väkivallan kierteen jatkua seuraavalle sukupolvelle. Meidän kaikkien on aika nousta puolustamaan lasten kehollista koskemattomuutta, jotta he voisivat itse päättää omasta kehostaan aikuisiksi kasvettuaan. Kyse on pojan omasta kehosta ja siten myös päätös ympärileikkauksesta on pojan oma henkilökohtainen päätös.

Vertaistukea ja tietoa ympärileikatuille miehille

David Smith
Kirjoittaja on NORM-UK -järjestön toiminnanjohtaja

Englantilainen lääkäri John Warren perusti vuonna 1995 hyväntekeväisyysjärjestö NORM-UK:n (National Organization of Restoring Men) kädenojennuksena miehille, joilla oli ympärileikkaukseen liittyviä fyysisiä tai psyykkisiä ongelmia, ja jotka olivat kiinnostuneita tekemään jotakin oman tilanteensa eteen.

Hyvin pian huomattiin ympärileikkauksen haittavaikutusten olevan niin arka aihe, että miehet eivät voineet puhua siitä kenellekään. Lisäksi nähtiin, että aiheesta ei haluttu käydä keskustelua edes lääketieteen edustajien parissa tai ympäröivässä yhteiskunnassa muutenkaan.

Miehet alkoivat ottaa järjestöön yhteyttä ja kertoa omista henkilökohtaisista kokemuksistaan. Kaikille näille kertomuksille yhteistä oli se, että miehet eivät olleet koskaan voineet kertoa traumastaan muille. Useimmat heistä eivät olleet jakaneet salaisuuttaan edes puolisoidensa tai läheisten perheenjäsentensä kanssa.

NORM-UK kehittää edelleen palveluja vastaamaan ympärileikattujen miesten tarpeeseen saada faktoihin perustuvaa tietoa leikkauksesta ja sen vaikutuksista. Järjestö välittää myös tietoa ei-kirurgisista menetelmistä, joiden avulla voidaan pitkäkestoista venytystä hyödyntämällä saada aikaan esinahkaa muistuttava rakenne poistetun esinahan tilalle. Tiedolle on kysyntää, sillä valitettavan harva lääkäri on tietoinen ympärileikkauksen aiheuttamista haitoista, ja lisäksi lääkäreiden on vaikea myöntää, että heidän tekemillään toimenpiteillä voisi olla elämänmittaisia vahingollisia seurauksia.

Vaikka NORM-UK perustettiin alun perin auttamaan jo ympärileikattuja miehiä, alkoi se pian toiminnan käynnistymisen jälkeen saada yhteydenottoja myös sellaisilta miehiltä, joilla esinahka oli vielä tallella, mutta sen kanssa oli ilmennyt ongelmia. Jotkut miehistä olivat pyytäneet neuvoa lääkäreiltä ja ympärileikkausta oli tarjottu ratkaisuna kaikista lievimpiinkin tapauksiin. Osa miehistä ei ollut edes mennyt lääkärin puheille, koska arvelivat ympärileikkauksen olevan ainoa lääkärin ehdottama vaihtoehto. Miehet eivät halunneet leikkausta, koska sille ei ollut pakottavaa terveydellistä syytä. Löydettyään NORM-UK:n kautta ymmärrystä ja tietoa esinahan säilyttävistä hoitomenetelmistä, he pystyivät ratkaisemaan ongelmansa omilla tahoillaan erilaisten venytystekniikoiden avulla.

NORM-UK:n perustamisesta lähtien järjestössä on kerätty ja arkistoitu ympärileikkaukseen liittyvää tietoa, jota on haluttu saattaa tutkijoiden analysoitavaksi. Tieteellinen tutkimus tulee olemaan avainasemassa tarpeettomien ympärileikkausten kitkemisessä ja yleiseen asenneilmapiiriin vaikuttamisessa. Valitettavasti poikien ympärileikkaus on sellainen lääketieteessä lujasti istuva saareke, jossa muutokseen ei haluta ryhtyä. Tämä tuli hyvin esille lokakuussa 2012, kun NORM-UK:n hallituksen jäsenet tapasivat brittiläisen lääkäriliiton eettisen toimikunnan puheenjohtajan Lontoossa. Tapaamisessa oltiin yksimielisiä siitä, että lääkäreiden koulutuksessa on ympärileikkauksen kohdalla unohdettu esinahan säilyttävä hoito, ja että lisäkoulutukselle on siten tarvetta. Keskustelu ei ole kuitenkaan johtanut konkreettisiin toimiin.

> ” Useimmat heistä eivät olleet jakaneet salaisuuttaan edes puolisoidensa tai läheisten perheenjäsentensä kanssa.

Poikien ympärileikkausten lainopillisesta puolesta oli tehty hyvin vähän tutkimusta, ennen kuin professorit Marie Fox ja Michael Thomson Keelen yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta julkaisivat uraauurtavan tutkimuksensa “A covenant with the status quo? Male Circumcision and the new BMA guidance to doctors” vuonna 2005. Tuolloin heräsi ajatus, että Keelen yliopisto Englannin Staffordshiressa olisi luonteva paikka järjestää monipäiväinen konferenssi, jossa aiheesta keskusteltaisiin juuri lainsäädännön näkökulmasta. Vuonna 2008 NORM-UK ja NOCIRC USA järjestivät yhdessä kolmipäiväisen kansainvälisen symposiumin Keelessä. Ulkopuolisten rahoittajien puutteesta huolimatta tapahtuma oli menestys. Yksi symposiumin pääpuhujista oli Tasmanian lasten oikeuksien komissaari, joka ehdotti, että olisi aika luoda uusi lainsäädännöllinen organisaatio, joka hyödyntäisi YK:n lapsen oikeuksien sopimusta kaikkien lasten – tyttöjen, poikien sekä intersukupuolisten lasten – suojelemiseksi tarpeettomalta

sukupuolielinten silpomiselta. Näin sai alkunsa Genital Autonomy, joka on rekisteröity Englannissa ja jolla on nykyisin kansainvälisiä sisarjärjestöjä maailmalla.

Poikien ympärileikkauksesta on viime aikoina uutisoitu näkyvästi etenkin Euroopassa. Noin vuosi sitten Kölnin tuomioistuin Saksassa julisti rituaaliset ympärileikkaukset laittomiksi. Syyskuussa 2013 Pohjoismaiset lapsiasiavaltuutetut antoivat yhteisen julkilausumansa, jonka keskeisenä viestinä oli ei-hoidollisten poikien ympärileikkausten lopettaminen lainsäädännöllisin keinoin. Pian edellä mainitun uutisen jälkeen Euroopan neuvostossa käytiin debatti, jossa tuotiin esille tarve lasten kehollista koskemattomuutta loukkaaviin käytänteisiin puuttumisesta.

Aktiivisen dialogin seurauksena aihe on nyt vahvasti esillä julkisessa keskustelussa. Tähän voimme olla tyytyväisiä, vaikka se tuokin mukanaan lisää painetta niille harvalukuisille järjestöille, jotka tekevät työtä aiheen parissa aivan liian pienen henkilöstön ja rahoituksen turvin.

Genital Autonomy organisoi hiljattain Keelen yliopistolla kaksipäiväisen konferenssin lapsiin kohdistuvaan tarpeettomaan sukupuolielinten operoimiseen liittyvistä lainopillisista kysymyksistä. Konferenssi onnistui yli odotusten ja sai merkittävää tunnustusta myös viranomaistaholta. Työtä tulee riittämään jatkossakin. Lääketieteen edustajia tulee kouluttaa ja median kiinnostusta aiheeseen on tärkeää pitää yllä. On myös välitettävä tietoa lasten vanhemmille ja kuunneltava sekä tukea niitä miehiä, joita asia henkilökohtaisesti koskettaa. Muutoksen aikaansaaminen tulee vaatimaan vuosien panostusta, monia vapaaehtoistyöntekijöitä, mutta ennen kaikkea rahoitusta, jolla voidaan taata järjestön toiminta myös tulevaisuudessa.

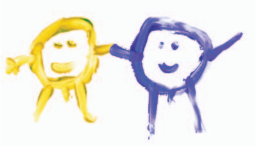

Lisää luettavaa

- YK:n Lapsen oikeuksien julistus
- Pohjoismaisten lapsiasiavaltuutettujen ja lastenlääketieteen asiantuntijoiden yhteinen julkilausuma poikien ei-lääketieteellisistä ympärileikkauksista
- NACS:n (Nordic Association for Clinical Sexology) kannanotto poikien ei-lääketieteellisiin ympärileikkauksiin
- Genital Autonomy -järjestön Helsinki Declaration 2012
- Doctors Opposing Circumcision -järjestön Genital Integrity Policy Statement -kannanotto vuodelta 2008

Kaikki edellä mainitut dokumentit löytyvät internetistä, esimerkiksi EHJÄ-hankkeen verkkosivuilta.

Sexpo-säätiö
Kinaporinkatu 2 E 41
00500 Helsinki
ehja.sexpo.fi